

خلاصه و نمونه سوالات درس دوم فلسفه (۲)

با تشکر از دانش آموزان دبیرستان فرهنگ قم

خلاصه مطلب درس دو:

- مثالها: عدد چهار زوج است / دیوار خانه ما سفید است / عدد هشت فرد است
۱. محمول های گروه اولی برای موضوعشان ضروری است. چرا عدد چهار زوج است؟ چون چهار اگر زوج نباشد چهار نیست.
 ۲. محمول های گروه دومی برای موضوعشان ضروری نیستند؛ بلکه ممکن هستند.
 ۳. محمول گروه سوم برای موضوعشان محال هستند و برقراری ارتباط میان موضوع و محمول غیرممکن است.

مواد ثلاث: واجب الوجود – ممکن الوجود – ممتنع الوجود ← در فلسفه
مواد قضایا: وجوب – امکان – امتناع ← در منطق

نظریه ابن سینا: «ممکن الوجود بودن اشیا»:

وقتی به اشیا و پیرامون نگاه میکنیم، میان وجود و ماهیت آنها حالت امکانی برقرار است
این اشیا ذاتا میتوانند باشند یا نباشند، پس این اشیا ممکن الوجودند

«طریقه ممکن الوجود شدن اشیا از حالت امتناع»:

نمیشود چیزی نسبت به وجود حالت امکانی داشته باشد و خود به خود وجود شود و از حالت امکانی خارج شود و وجود برایش ضروری شود (ممکن الوجود ← واجب الوجود ← موجود ✘ در غیر این صورت محال است.

نکته: عاملی که اشیا را از ممکن الوجود به واجب الوجود تبدیل کرده، واجب الوجود بالذات است که وجود از خودش باشد، بزیرا اشیا ذاتا ممکن الوجودند ← اشیا واجب الوجود بالغیراند.

ملاصدرا = اصالت وجود :

اگر به اشیا نگاه کنیم، وجود آنها عین وابستگی و نیاز هستند. نمیتوان موجودی را یافت که وابستگی سراسر وجودش را فرا نگرفته باشد. ← « فقر وجودی » و « امکان فقری »
این وابستگی باید به منبعی متصل باشد که غنای ذاتی داشته باشد، یعنی غنی بالذات باشد که این موجود تنها خداوند بی نیاز است.

تست های درس دوم

۱- محلول کدام قضیه برای موضوعش ضروری است؟

۱. مریخ بزرگ است
۲. مستطیل از مربع بزرگتر است
۳. مستطیل نوعی شکل است
۴. مربع سه ضلعی است

پاسخ : گزینه سوم، اگر محمول قضیه جزی از ذات یا ماهیت موضوع باشد، آنگاه رابطه آن دو ضروری است. از میان گزینه، تنها محمول «نوعی شکل» برای موضوع «مستطیل» ضروری است و جزیی از ذات و ماهیت مربع محسوب میشود

۲- اگر برقراری رابطه میان موضوع و محمول یک قضیه ممکن نباشد، رابطه موضوع و محمول است.

۱. امکانی
۲. ضروری
۳. سلبی
۴. امتناعی

پاسخ: گزینه چهارم. اگر برقراری ارتباط میان موضوع و محمول یک قضیه ممکن نباشد، رابطه موضوع و محمول امتناعی و محال است

۳- وقتی میگوییم رابطه موضوع و محمول قضیه ای امکانی است، منظور این است که

۱. میتوان محمول را از موضوع سلب کرد
۲. محمول قضیه مفهوم «وجود است»
۳. حمل محمول بر موضوع محال است
۴. محمول جزیی از ذات موضوع است

پاسخ: گزینه اول درست است، وقتی رابطه موضوع و محمول قضیه وجوبی باشد، با تحلیل ذهنی میفهمیم که قضیه همواره صادق است و اگر این رابطه امتناعی باشد، قضیه همواره کاذب خواهد بود.

۸- در قضیه عدد هفت زوج است، چه نوع رابطه ای میان موضوع و محمول برقرار است؟

۱. امتناعی ۲. امکانی ۳. ضروری ۴. وجوبی

پاسخ: گزینه اول، عدد هفت همواره عددی فرد است و نمیتواند زوج باشد، بنابراین رابطه میان موضوع و محمول این قضیه امتناعی است.

۹- اگر عقل ناگزیر از قبول رابطه میان موضوع و محمول قضیه باشد و نه نفی آن، رابطه و اگر عقل خلاف رابطه موضوع و محمول را قبول نمیکند، آن رابطه است.

۱. امکانی - امتناعی ۲. امتناعی - امکانی ۳. امکانی - ضروری ۴. امتناعی - ضروری

پاسخ: گزینه سوم در رابطه امکانی، عقل ناچار است رابطه موضوع و محمول را بپذیرد و نه ناچار است آن را نفی کند، در رابطه ضروری نیز عقل آن رابطه را میپذیرد و نمیتواند خلاف آن را قبول کند.

۱۰- کدامیک از موارد زیر در ارتباط با رابطه وجوبی نادرست است؟

۱. رابطه ای حتمی و اجتناب ناپذیر است.
۲. عقل خلاف آن را هرگز قبول نمیکند.
۳. میتوان محمول را از موضوع سلب کرد.
۴. محمول همواره بر موضوع صدق میکند.

پاسخ: گزینه سوم، در رابطه وجوبی، نمیتوان از نظر عقلی، محمول را از موضوع سلب کرد.

۱۱. از نظر ابن سینا وقتی به اشیای پیرامون خود نگاه میکنیم، میبینیم که میان این ماهیات و یک رابطه برقرار است.

۱. وجود - ضروری ۲. وجود - امکانی ۳. واقعیت - ضروری ۴. واقعیت - امتناعی

پاسخ: گزینه دوم، ابن سینا میگوید میان ماهیاتی که در پیرامون ما قرار دارند و مفهوم وجود یک رابطه امکانی برقرار است و تمامی موجودات، غیر از خداوند ممکن الوجود بالذات هستند.

۱۲. ابن سینا معتقد است که ممکنات جهان هستی توسط، ضرورت وجود پیدا کرده اند.

۱. واجب الوجود بالغير ۲. واجب الوجود بالذات ۳. ممکن الوجود بالغير ۴. ممکن الوجود بالذات

پاسخ: گزینه دوم، ابن سینا معتقد است که ممکنات جهان هستی توسط خداوند که همان واجب الوجود بالذات است، ضرورت و وجوب پیدا کرده اند

۱۳. موجودات جهان هستی چون ذاتا هستند برای موجود بودن ابتدا باید بیابند.

۱. واجب - وجود ۲. ممکن - وجود ۳. ممتنع - ضرورت ۴. ممکن - وجوب

پاسخ: گزینه چهارم، موجودات جهان هستی، چون ذاتا ممکن اند، برای موجود بودن ابتدا باید ضرورت یا وجوب پیدا کنند.

۱۴. بر اساس اصطلاحات ابن سینا موجودی را که توسط موجود دیگری ضرورت پیدا کرده باید نامید.

۱. ممکن الوجود بالذات ۲. واجب الوجود بالذات ۳. ممتنع الوجود ۴. واجب الوجود بالغير

پاسخ: گزینه چهارم، از آنجا که درباره موجودی صحبت میکنیم که وجود و وجوب دارد، پس دیگر نباید از ممکن الوجود بودنش حرف بزنیم، بلکه باید از واجب الوجود بودنش سخن بگوییم و چون این موجود توسط موجود دیگری وجوب وجود یافته است. پس واجب الوجود بالغير است

۱۵. ابن سینا به برهان وجوب و امکان نام داده بود.

۱. صدیقین ۲. امکان ماهوی ۳. امکان فقری ۴. فقر وجودی

پاسخ: گزینه اول، ابن سینا با الهام از قرآن نام برهان خویش را برهان صدیقین نهاده بود.

۱۶. مفاهیم انسان ناطق، دایره سه ضلعی و خاتم پیغمبران به ترتیب چه نوع مفهومی هستند

۱. ممکن الوجود - ممتنع الوجود - واجب الوجود ۲. واجب الوجود - ممتنع الوجود - ممکن الوجود

۳. ممکن الوجود - ممتنع الوجود - ممکن الوجود ۴. واجب الوجود - ممکن الوجود - واجب الوجود

پاسخ: جواب مشخص و نیازی به توضیح تشریحی ندارد

دبیرخانه کشوری فلسفه و منطق – مرتضی مظفریان

کانال کوچه باغ های فلسفه درایتا :

eitaa.com/falsafehighschool